

Wetenschap&Onderzoek

Sport en corona: de toekomst van de sport in vijf scenario's

De afgelopen twee jaar is de sportsector op verschillende manieren door coronamaatregelen geraakt. In de *Monitor Sport en corona IV* (november 2021) concludeerden we dat de sportsector vooralsnog veerkrachtig is en het liefst zo snel mogelijk teruggaat naar 'het oude normaal'. Maar het leed was nog niet geleden. Sportaanbieders moesten eind november 2021 om vijf uur 's middags hun deuren sluiten en gingen halverwege december volledig op slot. Pas een maand later, halverwege januari 2022, mochten zij weer open. De sportsector heeft tijd nodig om te herstellen van een turbulente tijd.

DOOR IINE PULLES

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen hebben vijf scenario's opgesteld voor het verdere verloop van de coronacrisis (WRR & KNAW, 2021). In dit artikel beschrijven we de implicaties daarvan voor de sportsector en enkele belangrijke zaken voor robuust (sport)beleid in deze onzekere tijd.

VIJF SCENARIO'S

Scenario 1 - Terug naar normaal

Het dagelijks leven gaat terug naar 'normaal' en krijgt niet meer met beperkende maatregelen te maken. De maatschappij functioneert zonder beperkingen, maar de gezondheids-, economische en sociale gevolgen van de pandemie zijn nog lang merkbaar.

Scenario 2 - Griep+

Het virus wordt endemisch. Het blijft circuleren in de populatie, maar vormt voor de meeste mensen geen groot gevaar. De jaarlijks terugkerende coronagolf vraagt mogelijk om seizoengebonden maatregelen en herhaaldelijke vaccinaties.

Scenario 3 - Externe dreiging

Het coronavirus is in de welvarende landen onder controle. In andere landen heerst het nog en muteert het soms tot risicovollere varianten. Daardoor blijft een dreiging bestaan van herintroductie, met regelmatige uitbraken in Nederland en contactbeperkende maatregelen tot gevolg. De focus ligt op strenge controle en afgrenzing van de landen waar het virus onder controle is.

Scenario 4 - Continue strijd

Het coronavirus beïnvloedt ons dagelijks leven en zorgt voor strengere maatregelen. Er is een continue afweging tussen bescherming van de volksgezondheid en de brede maatschappelijke impact van de maatregelen. Van de samenleving vraagt het gebrek aan perspectief veel veerkracht. Eenzaamheid, depressieve klachten, de gezondheidskloof en verdeeldheid kunnen toenemen. Economische steunmaatregelen zijn op de lange termijn niet houdbaar.

Scenario 5 - Worst case

Het virus blijft circuleren. Samenleving en economie worden internationaal ernstig ontwricht. Bepaalde sectoren zijn economisch nauwelijks levensvatbaar. De samenhang staat sterk onder druk en de maatschappelijke kloof verdiept. Kinderen en jongeren lopen blijvende achterstanden op en mentale problemen nemen toe. Overheidsbeleid is gericht op kerntaken en het bewaren van de sociale orde.

1. Terug naar normaal

De sportsector functioneert zonder beperkingen, maar heeft tijd nodig om de financiële klap van de coronacrisis te verwerken. Hoe voorspoedig dit herstel verloopt, is afhankelijk van de mate waarin Nederlanders hun oude sport- en beweegpatroon oppakken. De sport- en beweegdeelname krabbelt op, maar het is niet vanzelfsprekend dat sporters terugkeren naar de sport of activiteit die zij beoefenden. Tijdens de coronacrisis hebben individuele en flexibele sporten aan populariteit gewonnen. Mogelijk heeft dit geleid tot structurele verschuivingen, waarop het sportaanbod moet worden aangepast. De sportondernemers en evenementensector zijn het hardst getroffen, maar kunnen bij hun herstel profiteren van een trendmatige stuwkracht (digitalisering, individualisering, informatisering) en hun innovatieve karakter.

Groepen die anderhalf jaar minder sportten en bewogen, hebben blijvende gezondheidsschade. Kinderen kunnen nog lang achterstanden hebben in motorische ontwikkeling en zwemvaardigheid. Die worden deels ingelopen, zodat ze beperkt blijven tot de 'coronageneratie'. Dit vergt ook veel van sportaanbieders. Zwemlessen die moeten worden ingehaald, vragen om capaciteit die niet altijd voorhanden is. De meeste sportaanbieders zullen ondanks alle uitdagingen van de coronacrisis herstellen. Daar is wel tijd en geld voor nodig.

2. Griep+

Een uitdaging voor de sport- en beweegsector in dit en volgende scenario's is of de sector overtuigend kan aantonen dat die niet alleen een onderdeel van het probleem is (bijdrage aan verspreiding van het coronavirus), maar ook van de oplossing (verhoging van weerstand tegen het virus). Hoe dan ook pakken de gevolgen van de coronamaatregelen in de scenario's naar verwachting verschillend uit voor onderscheiden segmenten van de sportsector.

De sport die zich binnen en in teamverband afspeelt en gepaard gaat met veel verplaatsingen, wordt harder getroffen dan de sport die buiten, individueel en thuis of vanuit huis wordt beoefend. Mogelijk kunnen deze laatste typen sport (fietsen, wandelen, calisthenics of boksen in het park, golf, openwaterzwemmen, enzovoort) zelfs groeien als (georganiseerde) binnensporten en sportevenementen continu met maatregelen te maken krijgen en mensen daarop structureel hun sport- en beweegpatroon aanpassen. Overigens zal niet iedereen de georganiseerde binnensport kunnen of willen inruilen voor de ongeorganiseerde buitensport.

De verschillen en ongelijkheid in sport- en beweegdeelname blijven in dit scenario toenemen, wat uiteindelijk bijdraagt aan een groeiende gezondheidskloof.

3. Externe dreiging

Zolang het coronavirus buiten de landsgrenzen gehouden kan worden, is er nauwelijks iets te merken van corona in de sport. Wel trekken de onzekerheid en onvoorspelbaarheid van lokale uitbraken een wissel op de veerkracht van de sportsector. Hoe groot de gevolgen uiteindelijk zijn, is afhankelijk van hoe vaak en hoelang sportaanbieders met maatregelen te maken krijgen en in hoeverre de buffers op dat moment weer zijn aangevuld.

De topsport- en evenementensector zullen meer negatieve gevolgen ondervinden, wanneer (internationale) competities, toernooien en evenementen vanwege uitbraken geen doorgang kunnen vinden. Daarnaast hebben zij te maken met kostprijsverhogende zaken, zoals uitval van positief geteste atleten, hogere verzekeringspremies, toegangstesten en strengere hygiënemaatregelen. Dankzij de focus op strenge controle en afgrenzing van de landen waar het virus onder controle is, zijn topsporters uit bepaalde landen niet meer welkom op toernooien en evenementen. De topsport- en evenementensector staan in fysieke zin dus zwaar onder druk. Voor de rest van de sportsector is de situatie min of meer gelijk aan het tweede scenario.

4. Continue strijd

De sport wordt steeds meer gezien als een plek waar besmettingen tot stand

kunnen komen. Met name binnensporten in teamverband worden in hun voortbestaan bedreigd. Wanneer sportaccommodaties gesloten zijn, is de beoefening van binnensport onmogelijk. Leden gaan op zoek naar andere sport- en beweegmogelijkheden en komen dan veelal terecht bij individuele of flexibele sporten in de buitenlucht. Deze sportvormen worden populairder en de verschuivingen die voor de coronacrisis al waren ingezet, worden zo versneld.

Niet iedereen kan of wil de georganiseerde (binnen)sport verruilen voor sporten als hardlopen, yoga of bootcamp. Bepaalde groepen gaan daardoor minder sporten en bewegen. De ongeorganiseerde en flexibele (buiten)sport heeft doorgaans te maken met seizoeneffecten: in de herfst en winter wordt er minder buiten gesport. De gemiddelde sport- en beweegdeelname over het jaar neemt daardoor af.

De continue strijd met het coronavirus vraagt veel veerkracht van de sportsector. De vraag is hoe groot de buffers na twee jaar corona nog zijn. Bij de sportondernemers en evenementensector zijn de financiële buffers klein. Diverse ondernemingen hebben al eigen geld in de onderneming moeten steken of van het pensioenpotje moeten 'snoepen'. Ontslagen en faillissementen zijn op termijn onvermijdelijk, zelfs als de sportsector een beroep kan doen op nieuwe steunpakketten.

5. Worst case

De sportsector sluit zijn deuren voor onbepaalde tijd. De sport- en beweegdeelname van Nederlanders daalt daardoor tot een ongekend dieptepunt, zeker als ook individuele sportbeoefening in de buitenlucht wordt afgeraden. De beweegarmoede neemt toe en motorische vaardigheden van kinderen verslechteren in rap tempo. Dit brengt op de langere termijn andere gezondheidsproblemen met zich mee.

De sportsector raakt, net als de samenleving, volledig ontwricht. Alleen innovatieve en sterke sportaanbieders overleven, doordat zij inspelen op de beperkte (digitale) mogelijkheden die er nog zijn om aanbod te organiseren. Financiële steun is essentieel voor het voortbestaan van sportaanbieders, de topsport en de evenementensector, maar is niet beschik-

baar. Het sportlandschap verandert zoals we dat nog nooit hebben meegemaakt.

Hoe nu verder?

Op het moment van schrijven (begin februari 2022) lijken we langzaam van scenario 4 naar scenario 3 en 2 te bewegen. Marc Van Ranst, hoogleraar virologie, stelt dat we na deze golf in de situatie van een jaarlijkse griep epidemie terecht komen (NOS, 2022). Maar we hebben eerder al ervaren hoe de toekomst het ene moment nog rooskleurig kan zijn en de (donkere) wolken zich het volgende ogenblik plotseling opstapelen. In vier van de vijf scenario's is het coronavirus nog lange tijd onder ons, met steeds grotere gevolgen voor de sportsector.

Om in deze onzekere tijd tot goed beleid te komen is het volgens de WRR en KNAW (2021) van belang om de verschillende scenario's door te denken en de nodige voorbereidingen te treffen. We hebben een eerste aanzet gedaan om de vijf scenario's naar de sportsector te vertalen. Het is aan beleidsmakers en de sportsector om deze verder door te denken. Welke keuze wordt er gemaakt wanneer sportverenigingen, sportondernemers, de topsport of de evenementensector niet allemaal naar behoefte ondersteund en gecompenseerd kunnen worden? De deelsector met de grootste maatschappelijke waarde? En hoe definieer je dan maatschappelijke waarde? Wat als daar geen eenduidig bewijs voor is? Nadenken

over vragen als deze helpt om beleidskeuzes voor de lange termijn te maken.

Daarnaast moet vanuit een langetermijnvisie (SCP & RVS, 2022) met een geïntegreerde aanpak (WRR & KNAW, 2021) bestuurd worden. De crisis en de gevolgen daarvan moeten worden bestreden in samenhang met andere beleidsopgaven voor samenleving of sportsector, met voldoende oog voor nadelige neveneffecten op de langere termijn. Maatregelen kunnen nieuwe kwetsbaarheden veroorzaken, zoals verzwakte sportaanbieders en grotere ongelijkheid in de sport.

Met name kwetsbare groepen worden door de coronamaatregelen in hun sport- en beweegdeelname geraakt. Dit vergroot de kloof en zet het inclusieve karakter van de sport onder druk. Volgens SCP en RVS (2022) is de regering nu aan zet om grotere ongelijkheid en tegenstellingen te voorkomen. Zowel WRR en KNAW (2021) als SCP en RVS (2022) roepen het kabinet op de beschikbare gedrags- en maatschappijwetenschappelijke kennis in te zetten voor beleid op de lange termijn.

Tot slot is het belangrijk transparant te zijn over de waardenafweging achter beleid en dilemma's (SCP & RVS, 2022). Nu de coronacrisis een semipermanent karakter lijkt te krijgen, moeten diverse waarden worden gewaarborgd. Dit is het moment voor de sportsector om voor de eigen waarden op te komen en deze te beschermen. ●

Bronnen:

-NOS (2022, 20 januari). 'We laten het virus (gecontroleerd) uitrazen, is daarmee het eindspel begonnen?', op: <https://nos.nl/artikel/2413787-we-laten-het-virus-gecontroleerd-uitrazen-is-daarmee-het-eindspel-begonnen>.
-I. Pulles, P. van Eldert & H. van der Poel (red.) (2021). Monitor Sport en corona IV: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector. Mulier Instituut, Utrecht.
-WRR & KNAW (2021). Navigeren en anticiperen in onzekere tijden. WRR/KNAW, Den Haag.
-SCP & RVS (2022). Briefadvies corona Sociaal en Cultureel Planbureau en Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. SCP & RVS, Den Haag.